

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „TRYS NYKŠTUKAI“ SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190, Rekomendacijomis mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-625; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685); Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu (2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204).

2. Šiaulių lopšelio-darželio „Trys nykštukai“ Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti lopšelio-darželio bendruomenei užtikrinti psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, patyčių apraiškoms aplinką.

3. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu grupės, darželio, šeimos lygmeniu lopšelyje-darželyje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias **būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio** (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. **kiekvienas** darželio administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darželio darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, **privalo reaguoti ir stabdyti**;

4.3. **veiksmų turi būti imamasi visais atvejais**, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų;

4.4. **visi** darželio bendruomenės nariai **turi būti supažindinti** su lopšelio-darželio smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarka **pasirašytinai**. Tėvai su tvarka, reglamentuota apraše, turi būti supažindinti tėvų susirinkimo metu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6. **Smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai.

6.1. Išskiriamos šios smurto formos:

6.1.1. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

6.1.2. patyčios gali būti **tiesioginės** (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar **netiesioginės** (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.1.3. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.4. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir

kt.;

6.1.5. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.

6.1.6. **kibernetinės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.2. **Patyčių dalyviai**:

6.2.1. patyčias patiriantis vaikas – ugdytinis, iš kurio yra tyčiojamas.

6.2.2. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

6.2.3. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi bet kuris bendruomenės narys.

6.2.4. patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie patyčias.

7. Lopšelyje- darželyje **draudžiama** bet kokia **smurto** ir **patyčių forma, nukreipta**:

7.1. **vaikų prieš vaikus**;

7.2. įstaigos **darbuotojų prieš ugdytinius**;

7.3. **ugdytinių prieš** švietimo įstaigos **darbuotojus**;

7.4. švietimo įstaigos **darbuotojų prieš kitus** tos įstaigos **darbuotojus**;

7.5. ugdytinių **tėvų** (globėjų, rūpintojų) **prieš kitus ugdytinius, įstaigos pedagogus**.

8. Prevencija suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

9. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus lopšelio-darželio ugdytinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems ugdytiniams, kuriems visai ugdymo įstaigai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

10. Intervencija suprantama kaip darželio vadovo, pavaduotojo ugdymui, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų darželio darbuotojų (toliau – darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą.

II SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA DARŽELYJE

11. Smurto ir patyčių prevencija, intervencija yra svarbi darželio veiklos dalis, kurios **planavimu, organizavimu ir stebėseną** rūpinasi darželio vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, grupių auklėtojos, direktoriaus pavaduotoja, o **jos vykdyme** dalyvauja visi darželio bendruomenės nariai.

12. Darželio vadovas yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio darželio smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

13. Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau 3 atsakingi asmenys, sudarantys smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo grupę (toliau – Vykdytojų grupė). Darželio vadovas **Vykdytojų grupės nariais paskiria 3 ar daugiau Vaiko gerovės komisijos narius**, kurie kasmet:

13.1. inicijuoja ir koordinuoja tyrimų apie smurtą ir / ar patyčias vykdymą ir apibendrina jų rezultatus;

13.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių auklėtojų ar direktoriaus pavaduotojo ugdymui dėl darželyje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;

13.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

13.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

- 13.5. teikia siūlymus darželio vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos priemonių įgyvendinimo darželyje, darželio darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
- 13.6. teikia siūlymus įstaigos vadovui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;
- 13.7. individualiai dirba su smurto ir patyčių atvejais, kai vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys arba kai į juos kreipiasi grupės pedagogas (auklėtoja), išnaudojęs numatytas pagalbos priemones;
- 13.8. konsultuoja bendruomenės narius smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos klausimais.
14. Grupės auklėtojos ir direktorės pavaduotojas ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias tarp ugdytinių, informuoja Vykdyto grupės narius, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus grupėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

II. PATYČIŲ INTERVENCIJA DARŽELYJE

15. Visais smurto ir patyčių atvejais kiekvienas darželio administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darželio darbuotojas nedelsdamas reaguoja:

- 15.1. įsikiša pastebėjus smurtą ir patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
- 15.2. jei nukentėjusiam reikia pagalbos, kreipiasi į institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba); pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus) ar įstaigos darbuotojus);
- 15.3. patyčių atveją nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, registruoja darželio raštinėje, patyčių registracijos žurnale (2 priedas), pateikdamas užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas).
16. Registracijos žurnalą **pildo V GK sekretorė.**
- 17. Pastebėjus kibernetines patyčias ar gavus apie jas pranešimą:**
- 17.1. išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymus ir atveją nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, registruoja darželio raštinėje, patyčių registracijos žurnale (2 priedas), pateikdamas užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas).
- 18. Grupės auklėtoja, gavusi informaciją apie smurtą ir patyčias tarp ugdytinių nedelsiant:**
- 18.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją;
- 18.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto ir patyčių dalyviais, nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną informuoja jų tėvus (globėjus);
- 18.3. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;
- 18.4. nesibaigus smurto ir patyčių situacijai, jai kartojantis, informaciją perduoda Vykdyto grupės nariams ir pateikia visas turimas užpildytas formas ar turimą informaciją raštu;
- 18.5. esant sudėtingesnei situacijai, iš karto inicijuoja Vykdyto grupės posėdį, o prireikus ir Vaiko gerovės komisijos posėdį.

19. Vykdyto grupės pirmininkas:

- 19.1. Kasdien peržiūri registracijos žurnalą, peržiūri užregistruotus patyčių atvejus juos įvertina ir nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną deleguoja:
- 19.1.1. Grupių auklėtojoms – kai smurto ir patyčių situacijoje abu ar daugiau dalyvių yra ugdytiniai;
- 19.1.2. informuoja darželio vadovą ir atvejo stebėseną deleguoja Vykdyto grupei – kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys.
- 19.2. kibernetinių patyčių atveju pateikia pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt:
- 19.2.1. jei panaudota vaizdinė informacija yra viešas kibernetinėje erdvėje patyčių ir smurto atvejis.
- 19.2.2. jei informacija yra vieša, kuri pagal Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą yra priskiriama draudžiamai skleisti informacijai.
- 19.3. sistemina ir analizuoja pranešimų apie patyčias, kur vienas patyčių dalyvis suaugęs bendruomenės narys formas (1 priedas);
- 19.4. esant sudėtingam patyčių atvejui (kai kreipiasi grupės auklėtoja) inicijuoja Vykdyto grupės pasitarimą, o prireikus ir Vaiko gerovės komisijos posėdį atvejui aptarti ir situacijai įvertinti;

19.5. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, grupe, socialinio pedagogo pagalba kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

19.6. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui;

19.7. kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius darželyje organizuoja švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalbą.

19.8. Kartą per mėnesį informuoja darželio vadovą apie esamą smurto ir patyčių situaciją ugdymo įstaigoje.

19.9. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) arba jei numatytas veiksmų planas teigiamo rezultato neduoda, smurto ir patyčių sustabdyti nepavyksta, informuoja darželio vadovą ir kreipiasi į policiją ir VTAS.

20. Darželio vadovas, gavęs informaciją apie administracijos atstovo, auklėtojos, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo patiriamas patyčias arba jiems pasityčiojus iš ugdytinio:

20.1. veda individualius pokalbius su skriaudėju ir skriaudžiamuoju;

20.2. apie įvykusį smurto faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną praneša psichologinės pagalbos teikėjui ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos;

20.3. supažindina su rekomendacijų nevykdymo pasekmėmis skriaudėją;

20.4. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) informuoja policiją ir VTAS.

21. Patyčias patiriantis ugdytinis ar patyčių stebėtojas, ugdytinis, matęs ir žinantis apie patyčias nedelsiant informuoja bet kurį ugdymo įstaigos darbuotoją kuriuo pasitiki;

22. Patyčias patiriančio ugdytinio tėvai (globėjai) arba tėvai (globėjai), žinantys apie grupėje vykstančias patyčias:

22.1. patyčių atvejį registruoja darželio raštinėje užpildydami pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (2 priedas);

22.2. arba nedelsiant informuoja grupės auklėtoją ir/ar socialinį pedagogą, ir/ar administracijos atstovus apie ugdytinio patiriamas patyčias jiems patogiu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, žinute dienyne ar asmeniškai);

22.3. sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį, ir smurtaujančio ir smurtą patiriančio nepilnamečio ugdytinio tėvai (globėjai), privalo apie tai pranešti LR ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

23. Darželio darbuotojas gavęs informaciją iš tėvo (globėjo) ar ugdytinio smurto ir patyčių atvejį registruoja raštinėje nustatyta tvarka.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

PRANEŠIMO APIE SMURTAŲ IR PATYČIAS FORMA

Pranešimo data / Registracijos Nr.

Ugdymo įstaigos pavadinimas

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios (vieta):	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinė: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Žodinė: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
☐ Socialinė: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Kibernetinė: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____.	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Bendruomenės nario, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, grupė, pareigos:	
Bendruomenės nario, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, grupė, pareigos:	
Ugdytinio/nių, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, grupė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį, trumpas faktais pagrįstas įvykio aprašymas:

--

PATYČIŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS

F - fizinės
 Ž - žodinės
 K - kibernetinės
 S - socialinės

U - ugdytinis
 S - suaugęs bendruomenės narys

Eil. Nr.	Data	Pranešėjo vardas, pavardė, pareigos	Smurto ir patyčių pobūdis: F, Ž, K, S	Smurtą patiriantis asmuo (U, S)	Smurtaujantis asmuo (U, S)	Pastabos

Pvz.

Eil. Nr.	Data	Pranešėjo vardas, pavardė, pareigos	Smurto ir patyčių pobūdis: F, Ž, K, S	Smurtą patiriantis asmuo (U, S)	Smurtaujantis asmuo (U, S)	Pastabos
1.	2017-06-01	Jonė Jonaitienė, grupės auklėtoja	F	U (08)	U (08)	Deleguota socialinei pedagogei, grupės auklėtojoms